

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของปัญหา

การมีหลายความหมาย (polysemy) ของคำเป็นปรากฏการณ์ทางภาษาที่ได้รับความสนใจจากนักภาษาศาสตร์ต่อเนื่องกันมายาวนานนับจากอดีตจนถึงปัจจุบัน จอห์น เทย์เลอร์ (Taylor, 1995:100) กล่าวว่าคำที่จะถือได้ว่าเป็นคำหลายความหมายนั้น ความหมายต่างๆของคำจะต้องมีความสัมพันธ์ต่อกันในลักษณะใดลักษณะหนึ่งเสมอ ดังนั้นการศึกษาการมีหลายความหมายของคำส่วนใหญ่จึงเป็นการศึกษาที่มุ่งวิเคราะห์ความสัมพันธ์ในระหว่างความหมาย

คำกริยาแสดงการรับรู้ด้วยตา (visual perception verb) ก็เป็นหนึ่งในประเภทคำที่นักภาษาศาสตร์เป็นจำนวนมากให้ความสนใจศึกษาในแง่ของการเป็นคำที่มีหลายความหมาย เช่น สมศีล ฌานวังสะ (Chanawangsa, 1986) อีฟ สวิตเซอร์ (Sweetser, 1990) คอลลิน ฟรีแมน เบเคอร์ (Baker, 1999) และ อิบาร์เรตเซ-อังตูนาโน (Ibarretze-Antuñano, n.d.) เป็นต้น โดยส่วนใหญ่เป็นการศึกษาความหมายของคำกริยาแสดงการรับรู้ด้วยตาในภาษาอังกฤษ โดยเฉพาะคำกริยา see 'เห็น' จากการศึกษาพบว่าคำกริยาแสดงการรับรู้ด้วยตาเป็นคำที่มีหลายความหมาย และความหมายต่างๆที่พบในคำกริยาแสดงการรับรู้ด้วยตาส่วนใหญ่จะได้แก่ความหมายที่เกี่ยวข้องกับปริชาน (cognition) หรือกระบวนการทางความคิด (mental process) เช่น ความหมาย 'สนใจ' 'คิดพิจารณา' และความหมาย 'รู้' เป็นต้น

นักภาษาศาสตร์ที่ศึกษาความหมายของคำกริยาแสดงการรับรู้ด้วยตาจัดให้คำกริยาแสดงการรับรู้ด้วยตาเป็นคำที่มีหลายความหมาย (polysemous word) เนื่องจากความหมายต่างๆที่พบในคำกริยาประเภทนี้ล้วนแล้วแต่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ความหมายที่เกี่ยวข้องกับปริชานที่พบในคำกริยาแสดงการรับรู้ด้วยตาบ่งบอกให้รู้ถึงความสัมพันธ์ที่มีต่อการรับรู้ด้วยตาและปริชาน จอร์จ เลคอฟ และ มาร์ค จอห์นสัน (Lakoff and Johnson, 1980) กล่าว

ว่าอุปลักษณ์ (metaphor) คือกระบวนการทางปริชานที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ด้วยตาและปริชานเข้าด้วยกัน ทำให้คำกริยาแสดงการรับรู้ด้วยตาขยายความหมายไปยังการรับรู้ในทางปริชานได้

ตามแนวคิดอรรถศาสตร์ปริชาน (Cognitive Semantics) อุปลักษณ์คือปรากฏการณ์ทางภาษาที่สะท้อนระบบวิธีคิดของผู้ใช้ภาษาโดยการมองสิ่งหนึ่งเทียบผ่านอีกสิ่งหนึ่ง กล่าวคือ ผู้ใช้ภาษานำประสบการณ์ทางกายภาพที่คุ้นเคยมาช่วยในการอธิบายหรือทำความเข้าใจประสบการณ์ที่เป็นนามธรรมซึ่งยากแก่การเข้าถึง การเทียบโยงข้ามประสบการณ์ที่แตกต่างกันด้วยอุปลักษณ์เกิดขึ้นจากการที่ผู้ใช้ภาษารับรู้ถึงความคล้ายคลึงหรือความสอดคล้องในระหว่างประสบการณ์ทั้งสอง เลคอฟและจอห์นสันสันกล่าวว่าคำกริยาแสดงการรับรู้ด้วยตาขยายความหมายไปยังการรับรู้ในทางปริชานด้วยอุปลักษณ์ โดยการที่ผู้ใช้ภาษานำประสบการณ์ทางตาซึ่งเป็นประสบการณ์ทางกายเข้ามาช่วยในการอธิบายกระบวนการทางความคิดอันเป็นประสบการณ์ที่เกิดขึ้นภายในตัวซึ่งมีความเป็นนามธรรมที่ยากแก่การทำความเข้าใจ การเทียบโยงข้ามประสบการณ์เกิดขึ้นจากการที่ผู้ใช้ภาษารับรู้ถึงความสอดคล้องระหว่างประสบการณ์ทั้งสอง กล่าวคือการรับรู้ด้วยตาและการรับรู้ในทางปริชานเป็นประสบการณ์ที่มักจะเกิดควบคู่กันเสมอตามการรับรู้ของผู้ใช้ภาษา เช่นการได้เห็นสิ่งใดสิ่งหนึ่งทำให้เรารู้จักหรือเข้าใจสิ่งนั้นๆ ได้ดี เห็น และ รู้/เข้าใจ จึงเป็นสิ่งที่มักจะเกิดควบคู่กันเสมอตามการรับรู้ของมนุษย์ ส่งผลให้คำกริยา see 'เห็น' ในภาษาอังกฤษถูกนำมาใช้เพื่อเทียบโยงไปยังความหมาย 'รู้' และ 'เข้าใจ' ด้วยอุปลักษณ์

การที่การรับรู้ด้วยตาและการรับรู้ในทางปริชานเป็นประสบการณ์ที่มักเกิดควบคู่กันเสมอทำให้นักภาษาศาสตร์บางท่าน อาทิ โจเซฟ อี แกรดี (Grady, 1999) เคิร์ต ฟิแยตส์ (Feyaerts, 1999) และ เรเน เดอร์เวน (Dirven, 2001) เห็นว่าอุปลักษณ์การรับรู้ด้วยตาน่าจะมีฐานมาจากการเชื่อมโยงประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ด้วยตาด้วยนามนัย (metonymy) นามนัยคือการใช้ภาษาที่เกิดขึ้นจากการที่ผู้ใช้ภาษากล่าวถึงสิ่งหนึ่งเพื่ออ้างอิงไปยังอีกสิ่งหนึ่งที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เช่นความเป็นเหตุเป็นผลซึ่งกันและกัน การเป็นส่วนหนึ่งของกันและกัน หรือการเป็นสิ่งที่เกิดควบคู่กันเสมอ เป็นต้น นักภาษาศาสตร์ที่เอ่ยนามมาแล้วข้างต้นมองว่าการรับรู้ด้วยตาและปริชานเป็นประสบการณ์ที่เกิดขึ้นควบคู่กันเสมอตามการรับรู้ของมนุษย์ นามนัยจึงเข้ามามีบทบาทขั้นต้นในการเชื่อมโยงประสบการณ์ทั้งสองให้เข้ามาอยู่ร่วมกันโดยเป็นส่วนหนึ่งของกันและกัน ต่อจากนั้นอุปลักษณ์จึงเข้ามาทำหน้าที่ในการ

เทียบโยงประสบการณ์ดังกล่าวไปยังประสบการณ์อื่นๆซึ่งไม่เกี่ยวข้องใดๆกับการรับรู้ด้วยตา แต่ผู้ใช้ภาษารับรู้ถึงความสอดคล้องในระหว่างประสบการณ์ทั้งสอง

คำกริยาแสดงการรับรู้ด้วยตาในภาษาไทยจัดได้ว่าเป็นคำที่มีหลายความหมาย เช่นเดียวกับที่พบในหลายๆภาษา จากการสำรวจความหมายของคำกริยาแสดงการรับรู้ด้วยตา ในภาษาไทยบางคำจากพจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถานพุทธศักราช 2542 พบว่า คำกริยา *ดู* มีความหมายจำนวนทั้งสิ้น 7 ความหมายได้แก่ 1) ใช้สายตาเพื่อให้เห็น 2) ระวังรักษา 3) พินิจพิจารณา 4) ศึกษาเล่าเรียน 5) เห็นจะ 6) ทำนาย และ 7) ใช้ประกอบกริยาเพื่อให้เห็น ประจักษ์แจ้ง สำหรับคำกริยา *เห็น* มีความหมายทั้งสิ้น 4 ความหมายได้แก่ 1) อาการของตาที่ ประสบรูป 2) ปรากฏแก่ตา 3) ปรากฏแก่ใจ และ 4) คิดรู้ จะเห็นได้ว่าความหมายต่างๆของ คำกริยา *ดู* และ *เห็น* ที่บรรจุเอาไว้ในพจนานุกรมข้างต้นเป็นความหมายที่เกี่ยวข้องกับปริชาน หรือกระบวนการทางความคิดแทบทั้งสิ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาความหมายของคำกริยา แสดงการรับรู้ด้วยตาในภาษาอังกฤษที่พบว่าคำกริยาประเภทนี้นอกจากจะหมายถึงการแสดง อาการรับรู้ด้วยตาแล้ว ยังมีความหมายที่เกี่ยวข้องกับปริชานหรือกระบวนการทางความคิดด้วย ความหมายต่างๆของคำกริยา *ดู* และ *เห็น* ในภาษาไทยตามที่ระบุไว้ข้างต้นมีความสัมพันธ์ต่อกัน หรือไม่อย่างไรยังไม่เป็นที่ประจักษ์ เนื่องจากยังไม่มีผู้ที่ทำการศึกษาเอาไว้

เมื่อสำรวจความหมายของคำกริยาแสดงการรับรู้ด้วยตาในภาษาไทยอีกคำหนึ่งซึ่งได้แก่ คำกริยา *มอง* จากพจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถานพุทธศักราช 2542 พบว่าคำกริยา *มอง* มีความหมายว่า 'มุ่งดู' ซึ่งเป็นความหมายที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ด้วยตาโดยตรง แต่เมื่อพิจารณา ข้อมูลภาษาที่ใช้ในปัจจุบันกลับพบว่าคำกริยา *มอง* นอกจากจะใช้ในความหมายที่แสดงการรับรู้ ด้วยตาแล้ว ยังถูกนำมาใช้ในความหมายอื่นๆด้วย ตัวอย่างเช่น

- (1) การจะทำอะไรต้องมองประเทศชาติเป็นหลัก
- (2) คุณมองอนาคตการเมืองไทย 4 ปีข้างหน้าไว้อย่างไร
- (3) ตอนนั้นพวกเรามองว่าคนรุ่นปู่รุ่นพ่อมุ่งมั่งงำมคร่ำครึเป็นไดโนเสาร์เต่าล้านปีไปโน่น

คำกริยา *มอง* ในประโยค (1) - (3) ไม่น่าจะสื่อถึงการรับรู้ด้วยตาแต่อย่างใด เนื่องจากนามวลี กรรมที่ตามหลังคำกริยา *มอง* ในประโยค (1) ซึ่งได้แก่ "ประเทศชาติ" เป็นสิ่งที่ไม่สามารถรับรู้ได้ ด้วยตาโดยตรง คำว่า "อนาคตการเมืองไทย" ที่ตามหลังคำกริยา *มอง* ในประโยค (2) ก็เป็นสิ่งที่

มองไม่เห็นเนื่องจากสิ่งดังกล่าวยังไม่เกิดขึ้นจริง คำกริยา *มอง* ในประโยค (3) ต่างจากคำกริยา *มอง* ในประโยค (1) และ (2) กล่าวคือคำกริยา *มอง* ในประโยคที่ (1) และ (2) เป็นคำกริยา สกรรมที่ตามหลังด้วยนามวลีในตำแหน่งกรรม ส่วนคำกริยา *มอง* ในประโยค (3) เป็นกริยา อกรรมตามหลังด้วยอนุพากย์เติมเต็ม¹ที่มีคำว่า *ว่า* เป็นคำเชื่อมหน้าอนุพากย์ ด้วยโครงสร้างที่ ต่างกัน คำกริยา *มอง* ในประโยค (3) จึงน่าจะมีความหมายที่แตกต่างจากคำกริยา *มอง* ใน ประโยค (1) และ (2)

จากหลักฐานทางภาษาที่ยกมาข้างต้น ทำให้เห็นได้ชัดว่าคำกริยา *มอง* ซึ่งเป็นคำกริยา แสดงการรับรู้ในภาษาไทยน่าจะเป็นคำที่มีหลายความหมายเช่นเดียวกับคำกริยา *ดู* และ เห็น และความหมายที่ขยายจากคำกริยา *มอง* ก็น่าจะสื่อถึงการรับรู้ในทางปริชานเช่นเดียวกันด้วย อาจกล่าวได้ว่าการให้คำจำกัดความคำกริยา *มอง* ในพจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542 ยังไม่ครอบคลุมความหมายทั้งหมดของคำกริยา *มอง* ตามที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน จึงน่าจะได้มีการศึกษาความหมายต่างๆของคำกริยาแสดงการรับรู้ด้วยตาในภาษาไทยเท่าที่ ปรากฏใช้กันอยู่ทั่วไปในการใช้ภาษาในปัจจุบัน เพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุงพจนานุกรมให้มีความ สมบูรณ์ในฐานะที่เป็นหนังสืออ้างอิงสำหรับเจ้าของภาษาและชาวต่างประเทศที่สนใจศึกษา ภาษาไทย

เนื่องจากปัจจุบันยังไม่มีผู้ที่ศึกษาความหมายและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง ความหมายต่างๆของคำกริยาแสดงการรับรู้ด้วยตาในภาษาไทย จึงยังไม่เป็นที่แน่ชัดว่าคำกริยา แสดงการรับรู้ด้วยตาในภาษาไทยตามที่ใช้อยู่ในปัจจุบันมีความหมายอะไรบ้าง ความหมาย ต่างๆที่พบในคำกริยาแสดงการรับรู้ด้วยตาในภาษาไทยมีที่มา (motivation) อย่างไร และ ความหมายเหล่านี้สัมพันธ์ต่อกันในลักษณะใด ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงตัดสินใจที่จะศึกษา ปรากฏการณ์การมีหลายความหมายของคำกริยาแสดงการรับรู้ด้วยตาในภาษาไทยเพื่อตอบ คำถามข้างต้น สำหรับการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยจะนำแนวคิดอรรถศาสตร์ปริชานมาเป็นแนวทาง ในการศึกษการมีหลายความหมายของคำกริยาแสดงการรับรู้ด้วยตาในภาษาไทย ผู้วิจัยเชื่อว่า

¹ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2549 : 4) ให้คำจำกัดความ "อนุพากย์เติมเต็ม" หรือ "อนุประโยคเติมเต็ม" (complement clause construction) ว่าได้แก่หน่วยสร้างที่มีตัวนำส่วนเติมเต็ม (complementizer) นำหน้าอนุพากย์หรืออนุประโยค อนุพากย์ส่วน เติมเต็มทำหน้าที่เหมือนคำนามที่เป็นส่วนเติมเต็มของกริยาหรือนาม สำหรับอนุพากย์เติมเต็มที่ปรากฏหลังคำกริยา *มอง* ใน ประโยคข้างต้นมีตัวนำส่วนเติมเต็ม ว่า นำหน้าอนุพากย์

แนวคิดอรรถศาสตร์ปริชานจะช่วยอธิบายที่มาของความหมายและความสัมพันธ์ที่มีต่อกันในระหว่างความหมายต่างๆที่พบในคำกริยาแสดงการรับรู้ด้วยตาในภาษาไทยได้ดี

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. วิเคราะห์ความหมายที่หลากหลายของคำกริยาแสดงการรับรู้ด้วยตา 3 คำได้แก่ คำกริยา มอง ดู และ เห็น ในบริบทต่างๆทางภาษาในภาษาไทยปัจจุบัน
2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความหมายต่างๆของคำกริยาแสดงการรับรู้ด้วยตาที่ได้จากข้อ 1
3. ศึกษาและเปรียบเทียบการขยายความหมายของคำกริยาแสดงการรับรู้ด้วยตาทั้ง 3 คำ

1.3 สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานการวิจัยในครั้งนี้มีดังต่อไปนี้

1. คำกริยาแสดงการรับรู้ด้วยตา 3 คำได้แก่คำกริยา มอง ดู และ เห็น ในภาษาไทยปัจจุบันมีความหมายหลากหลายได้แก่ ความหมายที่แสดงการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัส ความหมายที่เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ และความหมายที่เกี่ยวกับการแสดงทัศนคติ
2. ความหมายต่างๆของคำกริยาแสดงการรับรู้ด้วยตามีความสัมพันธ์แบบอุปลักษณ์แบบนามนัย แบบการมีความหมายตรงไปสู่การมีความหมายเชิงอนุমান และแบบการมีความหมายทั่วไปไปสู่การมีความหมายที่เฉพาะเจาะจง
3. การขยายความหมายที่ทำให้คำกริยาแสดงการรับรู้ด้วยตาแตกต่างกันเกิดจากปัจจัยด้านวากยสัมพันธ์ ด้านอรรถศาสตร์ และด้านปริชาน

1.4 ขอบเขตการวิจัย

ในการศึกษาการขยายความหมายของคำกริยาแสดงการรับรู้ด้วยตาในภาษาไทยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจะศึกษาเฉพาะความหมายของคำกริยา *มอง ดู และ เห็น* เท่านั้น เนื่องจากคำกริยาทั้ง 3 คำเป็นคำที่ใช้ได้กว้างขวางครอบคลุมทุกบริบทการใช้ (neutral) และเป็นคำที่ผู้ใช้ภาษานึกถึงได้ก่อนเสมอเมื่อเปรียบเทียบกับคำกริยาแสดงการรับรู้ด้วยตา คำอื่นๆ เช่น *แล จ้อง เพ่ง เล็ง ฯลฯ* ด้วยความถี่ที่พบในข้อมูลภาษาและการไม่มีข้อจำกัดการใช้ คำกริยา *มอง ดู และ เห็น* จึงถือเป็นตัวแทนที่ดีของประเภทคำกริยาแสดงการรับรู้ด้วยตาในภาษาไทย

จากการศึกษาข้อมูลภาษาที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบัน พบว่าคำกริยา *มอง ดู และ เห็น* ถูกนำมาใช้ทั้งในฐานะคำพยางค์เดียว ตลอดจนนำมาประกอบร่วมกับคำอื่นๆ ในรูปของคำประสม และวลีที่มีรูปแบบตายตัว ด้วยรูปแบบการใช้ที่หลากหลาย การศึกษารูปภาษาทั้งหมดที่มีคำกริยาทั้งสามคำปรากฏใช้จึงไม่สามารถเป็นไปได้ในงานวิจัยในครั้งนี้ซึ่งมีข้อจำกัดเรื่องเวลาในการศึกษา ดังนั้นผู้วิจัยจึงกำหนดขอบเขตการศึกษาความหมายของคำกริยา *มอง ดู และ เห็น* สำหรับงานวิจัยในครั้งนี้ได้แก่

1. ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ความหมายของคำกริยา *มอง ดู และ เห็น* เฉพาะที่อยู่ในรูปของคำโดดหรือคำพยางค์เดียว โดยปรากฏในตำแหน่งต่อไปนี้

1.1 ปรากฏลำพังในตำแหน่งกริยาหลัก เช่นในประโยค *ฉันมองดอกไม้ เขาดูทีวี หรือ เลิกเห็นคนข้ามถนน เป็นต้น*

1.2 ปรากฏร่วมกับคำกริยาอื่นๆ ในรูปของกริยาลำดับที่ปรากฏในตำแหน่งกริยาหลัก กริยารอง และกริยาช่วย เช่นในประโยค *ฉันมองออกนอกหน้าต่าง ฉันก้มลงดูดอกไม้ ถ้าอยากรู้ว่าดอกไม้นี้หอมหรือไม่คงต้องลองดมดู หรือ เขาตกใจเมื่อหันไปเห็นพ่อร้องไห้ คุณดูเศร้า เป็นต้น*

2. ผู้วิจัยจะไม่นำคำกริยา *มอง ดู และ เห็น* ที่ปรากฏใช้ในรูปปฏิเสธมาวิเคราะห์ในงานวิจัยนี้ ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างประโยคที่อยู่นอกขอบเขตการวิจัย *เขาไม่มองฉันเลย ทำไมเธอถึงไม่ดูไม่ห่วงลูกบ้าง หรือ คุณไม่เห็นจะต้องเศร้าเลย*

3. ผู้วิจัยจะไม่นำคำกริยา มอง ดู และ เห็น ที่ปรากฏใช้ในหน่วยสร้างกรรมวาจก (passive construction) มาวิเคราะห์ในงานวิจัยนี้ ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างประโยคที่อยู่นอกขอบเขตการวิจัย บริษัทเราถูกมองในแง่ลบ เธอเสียใจที่ถูกมองข้าม

4. ผู้วิจัยจะไม่นำคำกริยา มอง ดู และ เห็น ที่อยู่ในรูปของคำประสมและวลีที่มีรูปแบบตายตัวมาวิเคราะห์ในงานวิจัยนี้ ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างของคำหรือวลีที่อยู่นอกขอบเขตการวิจัย

4.1 หมวดคำกริยา มอง เช่น มองดู มองเห็น มองข้าม มองออก มองทะลุ มองการณ์ไกล มองลอดแว่น จับตามอง ฯลฯ

4.2 หมวดคำกริยา ดู เช่น จับตาดู ดูแล เล็งดู ดูใจ ดูตัว ดูดวง ดูมอ(ดู) ดูงาน ดูออก ดูออกจะ ดูถูกดูแคลน ดูเหมือน ดูท่าทาง ดูท่า ดูจะ ดูราว(กับ) ดูคล้าย ดูประหนึ่ง น่าดู ฯลฯ

4.3 หมวดคำกริยา เห็น เช่น เห็นจะ เห็นท่า เห็นที เห็นอก เห็นใจ เห็นภาพ เห็นแก่ตัว เห็นพ้องต้องกัน เห็นด้วย เห็นชอบ เห็นการณ์ไกล ฯลฯ

1.5 วิธีดำเนินการวิจัย

ต่อไปนี้เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยใช้ในการศึกษาความหมายของคำกริยาแสดงการรับรู้ด้วยตา ในภาษาไทย 3 คำซึ่งได้แก่คำกริยา มอง ดู และ เห็น

1. ผู้วิจัยเริ่มต้นด้วยการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้แก่การศึกษาแนวคิดภาษาศาสตร์ปริธานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาความหมายของคำ และการวิเคราะห์ปรากฏการณ์การมีหลายความหมายของคำ ตลอดจนศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีหลายความหมายของคำกริยาแสดงการรับรู้ด้วยตาที่ผ่านมาในอดีต ทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัยในครั้งนี้

2. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลภาษาที่ใช้จริงในปัจจุบันทั้งที่อยู่ในรูปของภาษาพูดและภาษาเขียน ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกแหล่งข้อมูลภาษาจากสื่อสิ่งพิมพ์ คอมพิวเตอร์ และโทรทัศน์โดยมีเนื้อหาครอบคลุมทั้งเรื่องการศึกษา การเมือง ศาสนา สังคม และบันเทิง ทั้งนี้

เพื่อให้ได้ข้อมูลภาษาที่มีการใช้คำกริยา มอง ดู และ เห็น ครอบคลุมบริบทการใช้ตามที่เป็นอยู่ในปัจจุบันให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ รายละเอียดของแหล่งข้อมูลภาษาที่ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกเพื่อเป็นตัวแทนรูปภาษาที่ใช้คำกริยา มอง ดู และ เห็น ในงานวิจัยครั้งนี้มีดังต่อไปนี้

ก. หนังสือทั่วไป มีจำนวนทั้งสิ้น 8 เล่ม ดังมีรายนามต่อไปนี้

1. เจาะใจคนบันเทิง โดยทีมงานรายการเจาะใจ ปีที่พิมพ์ : พ.ศ. 2545
2. การพัฒนาบุคลิกภาพตามแนวพุทธ โดยกองแก้ว เจริญอักษร ปีที่พิมพ์ : พ.ศ. 2545
3. ครูสมพร คนสอนลิง โดยรุ่ง แก้วแดง ปีที่พิมพ์ : พ.ศ. 2546
4. กรรมกรข่าว โดยสรยุทธ สุทัศนะจินดา ปีที่พิมพ์ : พ.ศ. 2547
5. เรื่องเล่าชาวอาเซียน โดยประชา หุตานุวัตรและคณะอาศรมวงศ์สนิท ปีที่พิมพ์ : พ.ศ. 2547
6. ทางเลือกอุดมศึกษาเพื่อความเป็นไท โดยประเวศ วะสีและคณะ ปีที่พิมพ์ : พ.ศ. 2547
7. จิตolibาน โดยกลุ่มจิตวิวัฒน์ ปีที่พิมพ์ : พ.ศ. 2548
8. ดวงตาอันดามัน โดยปียาวันท์ ประยุกต์ศิลป์ ปีที่พิมพ์ : พ.ศ. 2548

ข. หนังสืออนินิยายไทย มีจำนวนทั้งสิ้น 2 เล่ม ดังมีรายนามต่อไปนี้

1. ลอดลายมังกร โดยประภัสสร เสวิกุล ปีที่พิมพ์ : พ.ศ. 2533
2. นังเหมียวย้อมสี โดยพิง ลำพระเพลิง ปีที่พิมพ์ : พ.ศ. 2544

ค. นิตยสารวิเคราะห์ข่าวรายสัปดาห์ "a day weekly" คอลัมน์ "Weekly Interview" (ระหว่างพ.ศ. 2547 - 2548)

ง. คลังข้อมูลภาษา (CU-Concordance) ของภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- จ. รายการวิเคราะห์ข่าว "สภาท่าพระอาทิตย์" ทางสถานีโทรทัศน์ผ่านดาวเทียม ASTV NEWS 1 (ระหว่างวันที่ 6 พ.ค. - 10 มิ.ย. 2548)
- ฉ. คอลัมน์ "นัดคุย" ทางเว็บไซต์ผู้จัดการบันเทิงออนไลน์ ที่ www.manager.co.th (ระหว่างวันที่ 12 พ.ค. 2547 - 2 มิ.ย. 2548)

นอกจากแหล่งข้อมูลดังกล่าวข้างต้นแล้ว ผู้วิจัยยังได้เก็บข้อมูลภาษาเพิ่มเติมจากหนังสือพิมพ์มติชนรายวันบางฉบับ จากวิทยุและโทรทัศน์ในระหว่างรับฟังและรับชมรายการต่างๆ และจากการสนทนาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน เฉพาะในกรณีที่พบข้อมูลภาษาที่น่าสนใจซึ่งไม่มีอยู่ในข้อมูลภาษาที่เก็บรวบรวมเอาไว้ก่อนหน้านี้ ทั้งนี้เพื่อให้ผลการวิเคราะห์มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3. ผู้วิจัยคัดลอกข้อมูลภาษาทั้งในระดับประโยคและในระดับปริเฉททุกที่มีคำกริยา *มอง ดู* และ *เห็น* ปรากฏใช้ในรูปของคำโดดทั้งในตำแหน่งกริยาหลัก กริยารอง และกริยาช่วยลงในแผ่นกระดาษที่ตัดเป็นแผ่นสลิป หนึ่งแผ่นสลิปต่อหนึ่งประโยคหรือหนึ่งข้อความ ข้อมูลภาษาที่รวบรวมได้จากแหล่งข้อมูลตามที่กล่าวมาแล้วในข้อ 2 มีจำนวนรวมกันทั้งสิ้น 4,058 ตัวอย่าง

4. ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ความหมายต่างๆของคำกริยา *มอง ดู* และ *เห็น* โดยใช้เกณฑ์การจำแนกความหมายของคำที่คิดขึ้นโดยวิเวียน เอฟแวนส์ (Evans, 2004 อ้างถึงใน Evans and Green, 2006 : 348-352) เกณฑ์การจำแนกความหมายของคำตามแนวคิดของเอฟแวนส์มี 3 ข้อดังนี้

(1) เกณฑ์ทางความหมาย เอฟแวนส์กล่าวว่าความหมายของคำที่จะถือได้ว่าเป็นความหมายอีกหนึ่งความหมายของคำได้นั้น ความหมายดังกล่าวจะต้องมีคุณสมบัติทางความหมายเพิ่มเติมซึ่งไม่มีอยู่ในความหมายอื่นๆของคำ

(2) เกณฑ์ข้อจำกัดการปรากฏร่วมกับคำบางคำ เอฟแวนส์กล่าวว่าคำมีความหมายที่แตกต่างกันเมื่อคำดังกล่าวมีข้อจำกัดการปรากฏใช้ร่วมกับคำบางคำเท่านั้น

(3) เกณฑ์ทางไวยากรณ์ เอฟแวนส์กล่าวว่าคำมีความหมายแตกต่างกันเมื่อปรากฏในโครงสร้างหรือหน่วยสร้างที่แตกต่างกัน

เอฟแวนส์กล่าวว่าความหมายที่จะถือได้ว่าเป็นความหมายอีกความหมายหนึ่งแยกออกมาจากความหมายอื่นๆของคำ (distinct sense) ใต้นั้น ความหมายดังกล่าวจะต้องผ่านเกณฑ์ข้อที่ 1 ซึ่งได้แก่เกณฑ์ทางความหมาย และผ่านเกณฑ์ที่เหลือข้อใดข้อหนึ่งหรือทั้งหมด สำหรับตัวอย่างการวิเคราะห์ความหมายตามเกณฑ์ของเอฟแวนส์นั้น ผู้วิจัยได้นำเสนอเอาไว้ในบทที่ 2 ในหัวข้อ "ทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย"

5. ผู้วิจัยนำแนวคิดอรรถศาสตร์ปริชานมาใช้ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความหมายต่างๆของคำกริยา มอง ดู และ เห็น ต่อจากนั้นจึงทำการเปรียบเทียบความหมายและลักษณะของการขยายความหมายที่เกิดขึ้นในคำกริยาทั้ง 3 คำ

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัยในครั้งนี้มีดังต่อไปนี้

1. ให้ความรู้ใหม่เกี่ยวกับระบบปริชานที่สะท้อนจากการใช้ภาษา
2. เป็นแนวทางในการศึกษาการขยายความหมายที่เกิดขึ้นในคำประเภทอื่นๆในภาษาไทย โดยเฉพาะคำที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสช่องทางอื่นๆซึ่งได้แก่ การได้ยิน การได้กลิ่น การรับรส และการสัมผัส
3. เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงพจนานุกรมภาษาไทย
4. เป็นประโยชน์ในการสอนภาษาไทยให้ชาวต่างประเทศ